

Верховний
Суд

Актуальна практика Касаційного цивільного суду

Василь Крат,
суддя Верховного Суду,
кандидат юридичних наук, доцент

07 березня 2025 року

I. Сфера матеріальних відносин

🔄 Трохи про фраздаторний оплатний правочин

Постанова КЦС ВС від 05.02.2025 у справі № 757/52379/21-ц

✦ Недійсність фраздаторного правочину в позаконкурсному оспорюванні має гарантувати інтереси кредитора (кредиторів) «через можливість доступу до майна боржника», навіть і того, що знаходиться в інших осіб. Мета позаконкурсного оспорювання фраздаторного правочину досягається для того, щоб кредитор міг задовольнити своє право вимоги, тобто щоб відбулося погашення боргу боржником.

! □ Застосування конструкції «фраздаторності» при оплатному цивільно-правовому договорі має певну специфіку, яка проявляється в обставинах, що дозволяють кваліфікувати оплатний договір як такий, що вчинений на шкоду кредитору.

⊖ □ Очевидно, що для мотивування кваліфікації оплатного правочину як фраздаторного недостатньо ствердження про наявність зловживання правом і наявність права вимоги. Таке мотивування має відбуватися через обґрунтування наявності/відсутності тих обставин, які дозволяють кваліфікувати правочин як вчинений на шкоду кредитору.

!! До таких обставин, зокрема, відноситься: момент укладення договору (наприклад, після пред`явлення позову про стягнення коштів та повернення заяви про забезпечення позову); контрагент з яким боржник вчиняє оспорюваний договір (пов`язаність осіб, які вчиняють фраздаторний правочин може бути досить різноманітною. Зокрема, між особами які вчиняють фраздаторний правочин можуть бути родинні, квазіродинні відносини, інші цивільні відносини чи навіть трудові); ціна (ринкова/неринкова), наявність/відсутність оплати ціни контрагентом боржника) (це, зокрема потребує з`ясування того чи відповідала ціна вказана в договорі ринковим цінам на момент вчинення договору, чи взагалі відбувався розрахунок між боржником і кредитором, яким чином відбувався розрахунок).

🔄 Трохи про створення «свого кредитора» для боржника

Постанова КЦС ВС від 13.02.2025 у справі № 522/5637/16-ц

📍 Касаційний суд вже вказував, що кредитор, право вимоги якого виникло пізніше, навіть у разі, якщо його право вимоги «підкорене» умові чи строку, може оспорювати фrawdаторні оплатні договори. У фrawdаторному оплатному договорі контрагентом боржника може бути інший його кредитор, право вимоги якого виникло раніше. Відповідно в такому разі фrawdаторний договір вчиняється боржником для уникнення чи унеможливлення сплати боргу (коштів, збитків, шкоди), а його контрагентом (іншим кредитором) - для створення переваг одного кредитора перед іншим, що очевидно нерозумно та відбувається всупереч принципу добросовісності (див. постанову Верховного Суду в складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 12 квітня 2023 року в справі № 754/18852/21 (провадження № 61-3711св23)).

✈ В приватному праві існують численні договірні конструкції, які знаходяться поза поділом правочинів на оплатні та безоплатні. Тому вони мають специфіку в кваліфікації їх як фrawdаторних правочинів. До таких договорів належать ті конструкції, які мають майновий характер і безумовно впливають на майно боржника (зокрема, непонайменований договір).

✓ Тому не виключається визнання непонайменованого договору недійсним на підставі загальних засад цивільного законодавства (пункт 6 статті 3 ЦК України) та недопустимості зловживання правом (частина третя статті 13 ЦК України), якщо учасники цивільного обороту використовують такий договір з метою унеможливлення звернення стягнення на майно боржника або для створення переваг одного кредитора перед іншим чи створення «свого кредитора» для боржника.

!! До обставин, які дозволяють кваліфікувати непонайменований як такий, що вчинений на шкоду кредитору, зокрема, належать: створення переваг одного кредитора перед іншим чи створення «свого кредитора» для боржника; момент укладення договору; контрагент, з яким боржник вчиняє оспорюваний договір (наприклад, родич боржника (зокрема, син, онук, мати, батько), дружина чи колишня дружина боржника, чоловік чи колишній чоловік боржника, пасинок боржника, пов`язана чи афілійована юридична особа, інший кредитор).

🔄 Коли має існувати удаваність правочину!?

Постанова КЦС ВС від 29.01.2025 у справі № 755/13068/23

✦ Касаційний суд зауважує, що удаваність правочину має існувати в момент його вчинення. Правочин чи договір з`являються як юридичний факт в момент їх вчинення. Удаваність може «вражати» правочин чи договір, і вона стосується саме моменту його вчинення, а не виконання чи внесення змін до правочину. Саме на момент вчинення правочин чи договір перевіряються на те чи він відповідає, зокрема, вимогам щодо його дійсності. Тому при вирішенні питання щодо кваліфікації правочину чи договору як недійсного має застосовуватися той закон, який був чинний на момент його вчинення.

♻️ Чи свідчить невиконання договору про його недійсність внаслідок зловмисної домовленості представника з іншою стороною!?

Постанова ОП КЦС ВС від 24.02.2025 в справі № 504/3085/20

🔍 Укладення договору купівлі-продажу у ситуації, коли від імені продавця діє представник, із іншою стороною - покупцем (родичем представника продавця) саме по собі не свідчить, що мала зловмисна домовленість представника з покупцем, умислу представника, домовленості сторін оспорюваного договору для переслідування власних інтересів всупереч інтересам продавця.

⊖ Неотримання продавцем грошових коштів за договором купівлі-продажу, укладеним продавцем, від імені якого діяв представник, не свідчить про недійсність договору, оскільки невиконання чи неналежне виконання зобов'язань, що виникли на підставі оспорюваного договору, не є підставою для визнання його недійсним.

✂️ У зв'язку з викладеним Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду вважає, що наявні підстави для відступлення від висновку, викладеного у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 21 лютого 2020 року у справі № 182/3593/17.

♻️ Чи припиняється емфітевзис внаслідок розірвання договору про встановлення емфітевзису ?

Постанова ОП КЦС від 20.01.2025 року в справі № 390/25/22

✳️ По своїй суті емфітевзис – це речове, довгострокове, відчужуване та успадковуване право володіння та користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб. Емфітевзис є правом абсолютним, не просто речовим правом на земельну ділянку, а одним із найбільш міцних прав після права власності. Емфітевзис постає в історії приватного права та цивілістичній доктрині як найбільш повне обмежене речове право на сільськогосподарські землі, поступаючись у цьому аспекті лише праву власності. Емфітевзис як речове право на чуже майно стає відносно самостійним і незалежним від договору, яким він встановлений.

📍 Тлумачення статті 412 ЦК України та частини дев'ятої статті 102-1 ЗК України дає підстави для висновку, що емфітевзис, як один із найбільш міцних речових прав після права власності, може бути припинений за рішенням суду та лише у випадках і з підстав, встановлених законом.

➡️ Підстави припинення речових прав на чуже майно спеціально визначаються лише законом та є вичерпними для емфітевзису. Зокрема, для емфітевзису це слідує з положень статті 412 ЦК України, яка не допускає встановлення підстав припинення цього речового права договором чи підзаконним нормативно-правовим актом.

🔄 Чи припиняється емфітевзис внаслідок розірвання договору про встановлення емфітевзису ?

Постанова ОП КЦС від 20.01.2025 року в справі № 390/25/22

✦ Загальні умови та підстави розірвання договору, які визначені у главі 53 ЦК України, зокрема, у разі істотного порушення договору другою стороною (частина друга статті 651 ЦК України), як і загальні підстави припинення права користування земельною ділянкою, які визначені у статті 141 ЗК України, не можуть застосовуватися для встановлення наявності підстав для припинення емфітевзису, як права речового, якщо інше прямо не передбачено законом для емфітевзису.

! □ Самостійність і незалежність емфітевзису від договору, яким він був встановлений, зумовлює ще одну особливість - існування емфітевзису як речового права може бути уражене лише недійсністю такого договору, розірвання ж його наслідків у вигляді припинення емфітевзису не матиме.

!! Належним способом захисту прав особи у зв'язку з несплатою за користування земельною ділянкою по договору про встановлення емфітевзису є стягнення боргу, тобто примусове виконання обов'язку в натурі (пункт 5 частини другої статті 16 ЦК України).

✂ □ Зважаючи на викладене, Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування положень частини другої статті 651 ЦК України у справах про розірвання договору про право користування земельною ділянкою (договір емфітевзису), викладеного у постановах Верховного Суду: у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 26 травня 2021 року у справі № 153/19/19, у складі колегії суддів Третньої судової палати Касаційного цивільного суду від 28 жовтня 2021 року у справі № 390/351/20.

🔄 Який правовий наслідок розпорядження в спільному заповіті подружжя особистим майном одного з подружжя ?

Постанова ОП КЦС від 24.02.2025 у справі № 183/4256/21

! ? Ключовим питанням, що постало перед судами в цій справі є те, який правовий наслідок розпорядження в спільному заповіті подружжя особистим майном одного з подружжя?

✦ З урахуванням свободи правочину та, зокрема, заповіту, особа чи особи можуть досить по різному здійснити розпорядження своїми права та обов`язками на випадок смерті. Проте, якщо подружжям обирається для розпорядження подружжям модель спільного заповіту, то їх волевиявлення «підкорюється» тим правилам, які законодавець встановив для спільного заповіту подружжя, зокрема, і щодо розпорядження тільки майном, яке перебуває в правовому режимі спільної сумісної власності.

⊖ Нікчемність правочину чи його частини має прямо бути передбачена в тій чи іншій нормі закону, а не слідувати із розширеного її тлумачення і мати імпліцитний характер. Тобто людина розумна і обачна внаслідок аналізу відповідної норми має усвідомлювати існування нікчемності. Натомість відсутність вказівки про нікчемність правочину чи його частини в нормі закону не може зумовлювати такий «суровий» та «нищівний» наслідок для правочину як нікчемність. Для випадку розпорядження в спільному заповіті подружжя особистим майном одного з подружжя законодавець на рівні норми закону не передбачив нікчемність спільного заповіту подружжя в цій частині.

🔄 Який правовий наслідок розпорядження в спільному заповіті подружжя особистим майном одного з подружжя ?

Постанова ОП КЦС від 24.02.2025 у справі № 183/4256/21

🔥 □ Законодавець допускає оспорення заповіту саме заінтересованою особою (зокрема, спадкоємцем за законом або за попереднім заповітом, для відновлення чинності попереднього заповіту), а не самим заповідачем (чи одним із заповідачів за спільним заповітом подружжя). Тому конструкція оспорювання спільного заповіту подружжя, також не може бути застосована, навіть у разі розпорядження в спільному заповіті подружжя особистим майном одного з подружжя. Законодавець конструює спільний заповіт таким чином, що заповідачами можуть бути тільки особи, які мають статус подружжя, а розпорядження може стосуватися лише майна, яке перебуває в правовому режимі спільної сумісної власності. Внаслідок цього виключається розпорядження в спільному заповіті подружжя особистим майном одного з подружжя і поширення на це майно правового режиму спільної сумісної власності.

! □ У спадковому праві (книга 6 ЦК України) законодавець передбачив конструкцію втрати чинності заповіту повністю або частково. Конструкція втрати чинності заповіту поширюється як на «звичайний» заповіт, так і на спільний заповіт подружжя. Втрата чинності заповіту може мати, зокрема, у разі: (1) внаслідок складення нового заповіту відбувається втрата чинності попереднім заповітом; (2) якщо права та/обов'язки не існують (припинилися) або перетворилися на інші; (3) розпорядження в спільному заповіті подружжя особистим майном одного з подружжя. Тому у випадку розпорядження в спільному заповіті подружжя особистим майном одного з подружжя заповіт в цій частині втрачає чинність та таке майно підлягає спадкуванню за законом.

⚡ □ За таких обставин, з урахуванням викладеного, Об'єднана палата вважає за необхідне відступити від висновків, викладених у постанові КЦС від 15 червня 2022 року у справі № 358/304/21.

🔄 Чи допускається роз'єднання братів і сестер при визначенні місця проживання!?

Постанова КЦС ВС від 19.02.2025 у справі № 405/239/22

🔍 У цій справі між сторонами виник спір про визначення місця проживання малолітньої дитини сторін.

📌 З урахуванням встановлених обставин відсутні підстави стверджувати, що сторони домовилися про визначення місця проживання малолітньої дитини або таке місце було визначене судом. Тому очевидно, що апеляційний суд помилково вважав, що цей спір є про зміну місця проживання.

❌ В апеляційній скарзі позивачка за первісним позовом вказувала, зокрема, що розлучення дівчинки з братом також не буде відповідати якнайкращим інтересам дитини, що призведе до руйнування родинних відносин між рідними братом та сестрою (а. с. 8, том 3).

⊖ Натомість апеляційний суд не надав жодної відповіді на важливий аргумент первісного позову, апеляційної скарги позивачки за первісним позовом, та не здійснив оцінки відносин між братом і сестрою, не навів жодних підстав свого рішення про роз'єднання брата та сестри.

! За таких обставин апеляційний суд зробив передчасний висновок про задоволення зустрічного позову та відмову в задоволенні первісного позову. Тому апеляційному суду потрібно з'ясувати чи буде відповідати якнайкращим інтересам дитини роз'єднання її з братом, здійснити оцінку відносин між братом і сестрою і перевірити чи не призведе таке роз'єднання до руйнування родинних відносин між рідними братом та сестрою, та вирішити позови залежно від відповіді на ці питання. Як наслідок постанову апеляційного суду належить скасувати і передати справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

♻️ Чи поширюється позовна давність на вимогу іпотекодержателя до особи, яка набула статус іпотекодавця про визнання права іпотеки при відчуженні предмета іпотеки!?

Постанова КЦС від 08.01.2025 в справі № 127/12920/23

✂️ Об'єднана палата Касаційного цивільного суду вже звертала увагу, що положеннями глави 19 ЦК України встановлено загальне правило про поширення позовної давності на всі цивільно-правові вимоги, окрім тих, що як виняток зазначені у статті 268 ЦК України. Так, у частині першій статті 268 ЦК України законодавець визначив, на які позовні вимоги не поширюється позовна давність. У частині другій статті 268 ЦК України закріплено, що законом можуть бути встановлені також інші вимоги, на які не поширюється позовна давність. Опосередковано межі застосування позовної давності визначаються з урахуванням сутності пред'явленої вимоги (див. постанову Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 05 вересня 2022 року у справі № 385/321/20 (провадження № 61-9916сво21)).

🔥 □ Серед переліку вимог, на які відповідно до закону позовна давність не поширюється, не має вимоги іпотекодержателя до особи, яка набула статус іпотекодавця (набувач відповідного нерухомого майна) про визнання права іпотеки (чи про визнання права іпотекодержателя або визнання предметом іпотеки чи іпотечним майном) при відчуженні предмета іпотеки. Сутність вимоги іпотекодержателя до особи, яка набула статус іпотекодавця (набувач відповідного нерухомого майна) про визнання права іпотеки при відчуженні предмета іпотеки не виключає застосування до неї позовної давності.

🔄 Чи поширюється позовна давність на вимогу особи, до якої перейшло право власності на предмет іпотеки (правонаступник іпотекодавця), про застосування наслідків нікчемності договору іпотеки!?

Постанова КЦС від 22.01.2025 в справі № 753/6230/22

🔍 Серед переліку вимог, на які відповідно до закону позовна давність не поширюється, не має вимоги особи, до якої перейшло право власності на предмет іпотеки (правонаступник іпотекодавця), про застосування наслідків нікчемності договору іпотеки. Сутність вимоги особи, до якої перейшло право власності на предмет іпотеки (правонаступник іпотекодавця), про застосування наслідків нікчемності договору іпотеки не виключає застосування до неї позовної давності. По своїй суті вимога про застосування наслідків нікчемності договору іпотеки не може бути кваліфікована як негативний позов.

📖 Трохи про відумерлість спадщини, аналогію закону та статтю 1280 ЦК України Постанова ОП КЦС ВС від 09.12.2024 у справі № 754/446/22

📖 Стаття 1280 ЦК України передбачає, що якщо майно, на яке претендує спадкоємець, що пропустив строк для прийняття спадщини, перейшло як відумерле до територіальної громади і збереглося, спадкоємець має право вимагати його передання в натурі. У разі ж продажу такого майна спадкоємець має право на грошову компенсацію.

📖 Тлумачення зазначеної норми свідчить про те, що право на отримання спадкового майна в натурі виникає у спадкоємця лише якщо майно, що було визнане відумерлою спадщиною, збереглося і не було відчужене територіальною громадою. Якщо ж воно було відчужене іншій особі за договором або не збереглося, то спадкоємець має право лише на компенсацію його вартості у грошовому еквіваленті. А відтак, застосовуючи аналогію закону й територіальна громада в разі відчуження спадкового майна особою, яка не є спадкоємцем, або незбереження цього майна, на користь добросовісного набувача, має право на отримання лише грошової компенсації.

📍 Закон передбачає саме такий спосіб захисту порушеного інтересу територіальної громади та спосіб відновлення її інтересу на спадкове майно за відсутності спадкоємців (стаття 16 ЦК України) та у разі продажу спадкового майна іншій особі, якщо остання є добросовісним набувачем.

II. Сфера процесуальних відносин

🔄 Чи допускається звернення із позовом про компенсацію моральної шкоди, завданій поданням апеляційної скарги в іншій справі!?

Постанова ОП КЦС ВС від 20.01.2025 у справі № 296/12456/23

🖋️ При зверненні до суду з позовом ОСОБА_1 зазначала, що виконавчий комітет Житомирської міської ради незаконно та передчасно подав апеляційну скаргу 07 червня 2016 року у справі № 296/12002/13-а із двадцятьма порушеннями норм законодавства, зокрема, без наявності у виконавчого комітету повного тексту постанови, яка оскаржується. Унаслідок неправомірних дій відповідача порушено її цивільні права та завдано моральної шкоди, яка полягала у душевних переживаннях, погіршенні стану здоров'я, порушенні звичайного способу життя. Тому позивачка просила суд стягнути з виконавчого комітету Житомирської міської ради на її користь на відшкодування завданій моральної шкоди 200 тис. грн.

🗨️ Суд першої інстанції, з висновками якого погодився й суд апеляційної інстанції, дійшов правильного висновку про відмову у відкритті провадження у справі, оскільки нормами законодавства не передбачено такого способу захисту як звернення із позовною заявою з вимогами про відшкодування моральної шкоди, завданій поданням апеляційної скарги в іншій справі. Незгода позивачки із апеляційною скаргою повинна бути висловлена у процесуальний спосіб, тобто відповідно до норм процесуального законодавства під час розгляду судом безпосередньо тієї справи, у межах якої така апеляційна скарга подана. Тоді як, відсутність спору виключає можливість звернення до суду, адже відсутнє право, що підлягає судовому захисту.

🔍 Касаційна скарга ОСОБА_1 на постанову Житомирського апеляційного суду від 22 січня 2024 року, в якій остання просить суд касаційної інстанції встановити юрисдикцію для розгляду цієї справи, по суті є тією самою касаційною скаргою на оскаржувані судові рішення.

⚖️ ПЗ урахуванням наведеного Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду вважає, що наявні підстави для відступлення від висновків щодо застосування норм права у подібних правовідносинах, викладених у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 20 березня 2024 року у справі № 296/6169/23, провадження № 61-12472св23.

🔄 До якої юрисдикції відносяться спори за вимогами, які спрямовані на поновлення на роботі в органах Пенсійного фонду України працівників Фонду соціального страхування України, звільнених внаслідок реорганізації цього Фонду шляхом приєднання до Пенсійного фонду України!?

Постанова ОП КЦС ВС від 09.12.2024 у справі № 712/4776/23

1 Внаслідок реорганізації Фонду та Управління шляхом приєднання до Пенсійного фонду України відбулося специфічне правонаступництво, за якого згідно з ухваленим Верховною Радою України Законом № 2620-IX Фонд як юридична особа приватного права припинився, однак його повноваження, що стосувалися чутливої для держави сфери загальнообов'язкового державного соціального страхування, набув Пенсійний фонд України як юридична особа публічного права та центральний орган виконавчої влади, що також був наділений функціями у сфері загальнообов'язкового державного страхування (пенсійне страхування).

20 Спори за вимогами, які спрямовані на поновлення працівників Фонду, звільнених внаслідок реорганізації Фонду та Управління шляхом приєднання до Пенсійного фонду України, на роботі в органах Пенсійного фонду та стосуються прийняття на публічну службу, мають розглядатися за правилами адміністративного судочинства, незважаючи на те, що на час звільнення таких працівників останні не перебували на державній службі та Пенсійний фонд України і його територіальні органи не здійснювали щодо них публічно-владних управлінських функцій.

Трохи про «електронну» довіреність

Постанова КЦС від 10.01.2025 від № 753/16269/23

 Касаційний суд вже вказував, що:

 Законодавець передбачив в межах процесуального представництва конструкцію «довіреності в електронній формі», яка видається відповідно до Положення про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів) (див. постанову Верховного Суду в складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 21 червня 2023 року в справі № 619/1908/23 (провадження № 61-8428св23));

 Користувачів підсистеми «Електронний суд» відсутня можливість будь-яким чином впливати на зміст та вигляд електронного доручення, оскільки саме система його формує за відповідним алгоритмом і зразком. Отже, розміщення відмітки про нотаріальне посвідчення на такій довіреності є неможливим (див. постанову Верховного Суду в складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 04 грудня 2024 року в справі № 753/8640/24 (провадження № 61-11983св24)).

 У справі, що переглядається:

 Апеляційний суд не звернув увагу, що законодавець передбачив в межах процесуального представництва конструкцію «довіреності в електронній формі», яка видається відповідно до Положення про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положень, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів);

 Апеляційний суд не врахував, що до апеляційної скарги поданої через Електронний суд додано довіреність в електронній формі. Тому апеляційний суд зробив передчасний висновок про повернення апеляційної скарги. Як наслідок, оскаржену ухвалу належить скасувати та передати справу до апеляційного суду для вирішення питання про відкриття апеляційного провадження.

🔄 Трохи про різні «підписи» ордеру

Постанова КЦС ВС від 06.11.2024 в справі № 483/346/24

! □ Касаційний суд підкреслює, що:

* □ Гарантування кожного права на судовий захист та заборона обмеження в такому праві, в тому числі в умовах інтенсивної діджиталізації суспільства, повномасштабної збройної агресії проти України російської федерації та введення воєнного стану на всій території України, хоча б з точки зору найвищої соціальної цінності життя та здоров'я людини, спонукають до сприяння в забезпеченні плюралізму способів взаємодії між судами та учасниками судового процесу, способів підписання ордеру, а не їх обмеження судами;

і ордер має бути підписаний адвокатом;

🔥 □ Ордер вважається таким, що містить підпис адвоката за умови, що: він містить власноручний («фізичний») підпис, він підписаний електронним підписом, він є додатком до документа, який підписано електронним підписом;

🔥 □ у випадку, якщо ордер додано до документа, що посвідчений електронним підписом, додаткового накладення окремого власноручного («фізичного») чи електронного підпису на ордер не вимагається.

♻️ Чи можуть повноваження адвоката підтверджуватися лише договором про надання правничої допомоги ?

Постанова ОП КЦС від 20.01.2025 року в справі № 761/5870/24

✂️ Об'єднана палата зауважує, що адвокатська діяльність здійснюється на підставі договору про надання правничої допомоги. У цивільному судочинстві повноваження адвоката як представника можуть підтверджуватися довіреністю або ордером, які видаються на підставі договору відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Ордер видається адвокатом (адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням) у письмовій (електронній) формі та повинен містити підпис адвоката (електронний підпис). Тобто, ордер по суті є заявою самого адвоката про наявність у нього повноважень на представництво інтересів іншої особи на підставі укладеного з нею договору про надання правничої допомоги.

!! Відсутність у частині четвертій статті 62 ЦПК вказівки на договір про надання правничої допомоги зовсім не виключає права адвоката підтвердити такі повноваження безпосередньо договором про надання правничої допомоги, який згідно з частиною першою і змістом частини третьої статті 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у системному зв'язку одночасно і є тим документом, що посвідчує повноваження адвоката на надання правничої допомоги.

🕯️ □ За відсутності відомостей, що свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю визнане у передбаченому законом порядку недійсним або є скасованим, припинення (зупинення) права на заняття адвокатською діяльністю, у суду немає підстав ставити під сумнів статус представника учасника справи як адвоката.

 Чи є пропуск строку на подання скарги на дії виконавця підставою відмови у задоволенні скарги ?

Постанова КЦС від 26.02.2025 в справі № 361/717/13-ц

 Касаційний суд підкреслює, що:

 законодавець не відносить пропуск строку на подання скарги на дії виконавця до підстав відмови у задоволенні скарги;

 пропуск строку на подання скарги на дії виконавця є підставою для залишення скарги без розгляду.

🔄 Хто належний відповідач за позовом іпотекодержателя про визнання права іпотеки при відчуженні предмета іпотеки!?

Постанова КЦС від 08.01.2025 в справі № 127/12920/23

📍 У справі за позовом іпотекодержателя про визнання права іпотеки (чи про визнання права іпотекодержателя або визнання предметом іпотеки чи іпотечним майном) при відчуженні предмета іпотеки належним відповідачем є особа, яка набула статус іпотекодавця (набувач відповідного нерухомого майна).

♻️ Чи є представник за довіреністю належним відповідачем за вимогою про визнання недійсним договору!?

Постанова ОП КЦС ВС від 24.02.2025 в справі № 504/3085/20

✂️ Заявляючи вимогу про визнання договору купівлі-продажу земельної ділянки недійсним, ОСОБА_1 зазначила відповідачем не лише покупця - ОСОБА_2, а й ОСОБА_3, яка діяла на підставі виданої позивачем довіреності. За таким складом відповідачів суд задовольнив вказану позовну вимогу. Верховний Суд з цим не погоджується.

✈️ Видача довіреності є одностороннім правочином. ОСОБА_1 не заявляла вимог про визнання недійсним одностороннього правочину - видачу довіреності. У статті 237 ЦК України закріплено, що представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє.

⊖ Отже, у справі за позовом сторони, від імені якої договір вчиняв представник, про визнання недійсним договору, належним відповідачем є інша сторона оспорюваного договору (ОСОБА_2) а не представник (ОСОБА_3). До подібних висновків дійшов Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду у постанові від 30 липня 2020 року у справі № 664/1893/17, провадження № 61-329св19.

👤 Пред'явлення позову до неналежного відповідача є самостійною підставою для відмови в задоволенні позову, а тому у позові ОСОБА_1 до ОСОБА_3 має бути відмовлено саме з цієї правової підстави.

Чи є інший з подружжя, який надав згоду на вчинення правочину, відповідачем за позовом про визнання недійсним цього правочину ?

Постанова КЦС від 27.02.2025 в справі № 347/721/22

🗨️ Касаційний суд неодноразово звертав увагу на те, що по своїй сутності згода є одностороннім правочином (див., наприклад, постанови Верховного Суду від: 23 червня 2021 у справі № 537/3100/17; 10 листопада 2021 року в справі № 756/2312/18; 24 листопада 2021 року в справі № 357/15284/18; 26 січня 2022 року в справі № 754/5554/16-ц; 06 липня 2022 року в справі № 303/2983/19).

📌 Касаційний суд вже вказував, що згода іншого з подружжя має значення на стадії укладення договору та є необхідним юридичним фактом для укладення відповідного договору. Відсутність згоди іншого з подружжя може мати наслідком, зокрема, визнання договору недійсним у разі недобросовісності контрагента іншого з подружжя. Суб'єкт, який надає згоду на укладення договору іншим з подружжя, не стає стороною договору. Саме тому в разі пред'явлення вимоги про визнання недійсним договору належним відповідачем

є сторона договору (інший з подружжя) (див. постанову Верховного Суду в складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 10 травня 2023 року в справі № 756/10461/21 (провадження № 61-2023св23), постанову Верховного Суду в складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 03 червня 2024 року в справі № 712/3590/22 (провадження № 61-14297сво23)).

🏠 У справі, що переглядається, сторонами оспорюваних договорів дарування від 20 липня 2020 року є ОСОБА_3 та ОСОБА_4. Оскільки ОСОБА_2 надавав лише згоду на укладення договорів дарування від 20 липня 2020 року, і не був їх стороною, то він не може вважатися належним відповідачем за вимогами про визнання недійсними договорів дарування від 20 липня 2020 року. Суди відмовили в цій частині позовних вимог з інших мотивів, а не внаслідок їх пред'явлення до неналежного відповідача. Тому судові рішення в цій частині належить змінити в мотивувальній частині.

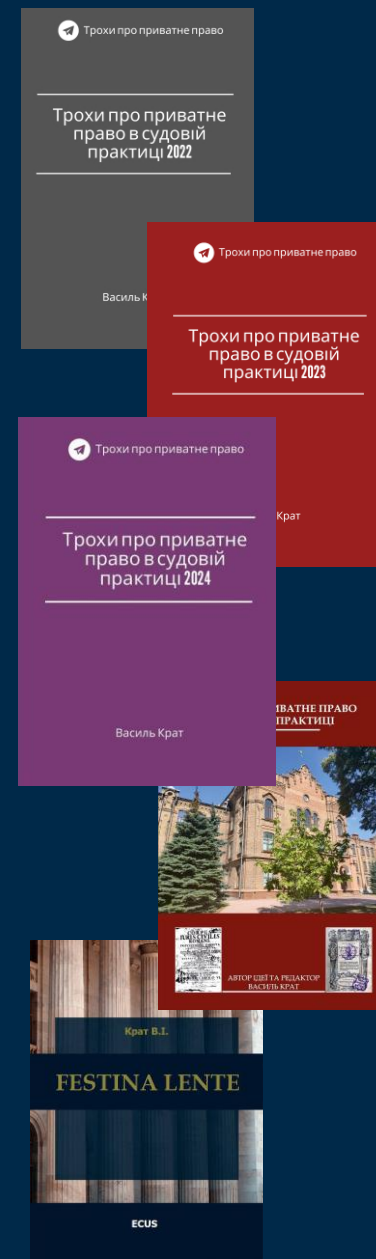
Джерела

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в соціальній мережі Facebook за 2021 рік) / Редактор та упорядник В. І. Крат. – Київ, 2021. 234 с. URL: <https://t.me/glossema/2>

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в телеграм-каналі «Трохи про приватне право» за 2022 рік) / Автор та редактор В. І. Крат. – Київ, 2022. 444 с. URL: <https://t.me/glossema/727>

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в телеграм-каналі «Трохи про приватне право» за 2023 рік) / Автор та редактор В. І. Крат. – Київ, 2023. 662 с. URL: <https://t.me/glossema/1451>

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в телеграм-каналі «Трохи про приватне право» за 2024 рік) / Автор та редактор В. І. Крат. – Київ, 2024. 899 с. URL: <https://t.me/glossema/2441>.

Верховний
Суд

Трохи про приватне право:
<https://t.me/glossema>

Дякую за увагу!